

51. VOJVO ĐANSKA DIVIZIJA

sreta savić

RATNA PROŠLOST NAŠIH NARODA

KNJIGA ŠEZDESETA

MONOGRAFIJA
JEDINICA NOV I PO JUGOSLAVIJE

KNJIGA TRIDESET SEDMA

UREĐIVAČKI ODBOR

General-pukovnik MIRKO JOVANOVIĆ, general-potpukovnik JOCO TARABIC, general-potpukovnik VELJKO MILADINOVIC, general-major FABIJAN TRGO, general-major METODIJE KOTEVSKI, pukovnik VIKTOR KUCAN, pukovnik MIŠO LEKOVIC, pukovnik AHMET ĐONLAGIĆ, pukovnik RADOMIR PETKOVIC — glavni urednik

UREDNIK

pukovnik ESAD TIHIĆ, prof.

VOJNOIZDAVACKI ZAVOD

SRETA SAVIĆ

**51. VOJVOĐANSKA
D I V I Z I J A**

BEOGRAD, 1974.

Knjiga je štampana uz finansijsko učešće Instituta za izučavan;
istorije Vojvodine

UDK 940.53(497.1) „1941/1945“

SAVIC, SRETA

Sreta Savie: 51 (PEDESETPRVA) VOJVODANSKA DIVI-
ZIJA. (il.)

Beograd, Vojnoizdavački zavod JNA, 1974; str. (2)+289+(3); 8°
(Biblioteka Ratna prošlost naših naroda, knj. 160, Serija
Monografije ratnih jedinica, knj. 37)

Pedesetprva vojvodanska divizija je stvorena u Vojvodini za razliku od 16. i 36. vojvodanske divizije koje su ranije formirane u istočnoj Bosni. U njenom sastavu su pored sremskih brigada (7. i 8), bile i 12. brigada sastavljena od Banačana i 14. slovačka brigada formirana u Bačkoj. Njena borbeno dejstva vezana su najviše za forsiranje velikih roka (Dunava i Drave), zauzimanje i odbranu mostobrana (batinski, virovitički i bolmanski). U završnim operacijama oslobodila je ili učestvovala u oslobađanju mnogih naseljenih mesta (Osijek, Podravska Slatina, Virovitica, Koprivnica, Ludbreg, Ptuj i druga). Njen borbeni put, koji je išao uz Dravu, završio se u južnoj Austriji.

Tiraž: 2.000

Cena 85 din.

OSLOBOĐENJE VOJVODINE

Neposredno posle oslobođenja Beograda 1. i 12. korpus NOVJ su dobili zadatak da u sadejstvu sa 4. mehanizovanim korpusom Crvene armije forsiraju Savu kod Zemuna, Obrenovca, Skele i Umke i da, goneći i uništavajući neprijateljsku grupaciju, oslobode Srem.

Izvršavajući taj zadatak, delovi 1. i 6. proleTERSke divizije i 4. mehanizovanog korpusa Crvene armije prešli su Savu i otpočeli napad na Zemun. Posle žestoke borbe oslobodili su grad 22. oktobra. Nastavljajući gonjenje neprijatelja, 6. proleTERSka divizija je istoga dana oslobodila Novu Pazovu, Dobanovce i Nove Banovce.

Dvanaesti korpus (16, 36. i 11. divizija) je noću 21/22. oktobra forsirao Savu na odseku Skela — Obrenovac — Umka te je, goneći razbijenog neprijatelja, do 23. oktobra oslobodio sva mesta u jugoistočnom Sremu. U noći 23/24. oktobra u sadejstvu sa jedinicama 1. korpusa oslobodio je i Staru Pazovu. Posle proboja neprijateljske odbrane na kanalu Jarčina, savladavši snažan otpor neprijatelja na prilazima Rumi, jedinice 12. korpusa su 27. oktobra oslobodile i ovaj grad. Dan ranije je oslobođen Irig, pa je 12. korpus orijentisao svoja dejstva prema Sremskoj Mitrovici.

Za vreme nastupanja 1. i 12. korpusa kroz istočni deo Srema vojvođanske brigade (7, 9, 10. i delovi 11), koje su bile pod komandom Glavnog štaba NOV i PO Vojvodine i nalazile se iza neprijateljskih linija odbrane, po-

jačale su napade na neprijateljske garnizone i kolone u povlačenju, čime su znatno olakšale nastupanje glavnih snaga i doprinele bržem oslobodenju Srema.

Pošto jedinice 11. divizije nisu uspele da oslobode Sremsku Mitrovicu u napadu izvršenom 28. i 29. oktobra, to je posle petodnevnih žestokih borbi uspelo jedinicama 16. divizije u noći između 31. oktobra i 1. novembra. Za oslobodenje preostalog dela Srema zapadno od Sremske Mitrovice jedinice 1. korpusa (od 1. januara 1. armije) su vodile žestoke borbe, ispunjene napadima i protivnapadima, sa jakim nemačkim i kvislinškim snagama sve do 19. januara kada se front stabilizovao na liniji s. Mohovo, ist. s. Tovarnik, zapadno od Sida, s. Ilinci, s. Batrovci, leva obala Bosuta do s. Lipovac. Na toj liniji obe strane su prešle u pozicionu odbranu koja je trajala sve do 11. aprila 1945. godine kada je 1. armija izvršila proboj srem-skog fronta u sklopu završne ofanzive JA za konačno oslobodenje Jugoslavije.

Početak oktobra delovi II ukrajinskog fronta Crvene armije izbili su na jugoslovensko-rumunsku granicu. Nakon prelaska u Banat, u sadejstvu sa jedinicama NOVJ koje su pod komandom Glavnog štaba NOV i PO Vojvodine dejsvovala na toj teritoriji (8. vojvođanska brigada, Udarni bataljon Banatske operativne zone, Vršački, Belocrkvanski, Pančevački i Peti banatski partizanski odred) ubrzo su potisli nemačke snage prema Tisi i oslobodili Belu Crkvu (1. oktobra), Vršac (2. oktobra), Zrenjanin (3. oktobra), Pančevo (6. oktobra) i Kikindu (6. oktobra). Oslobodivši tako ceo Banat do 10. oktobra i goneći dalje razbijenog neprijatelja, prešle su r. Tisu i u sadejstvu sa tamošnjim partizanskim odredima (Bačkopalanački, Subotički, Šajkaški i Somborski) oslobodile veći broj naseljenih mesta. Kroz Bačku su nastupali 31. korpus Crvene armije i 8. vojvođanska brigada prema Somborn i Apatinu, 75. korpus Crvene armije i 12. vojvođanska brigada prema Novom Sadu i Bačkoj Palanci i 46. korpus Crvene armije prema Subotici. Izbijanjem ovih snaga na Dunav bila je do 25. oktobra konačno oslobođena i čitava Bačka. Odmah nakon izbijanja na Dunav snage II ukrajinskog fronta se rokiraju prema Budimpešti, a na njihovo mesto

u Bačku dolaze jedinice 57. armije III ukrajinskog fronta koje zaposedaju levu obalu Dunava od Baje u Mađarskoj do Bačke Palanke.

Tako je oslobođena čitava Vojvodina, ta ravničarska prostrana pokrajina, večita žitnica svih dotadašnjih državnih tvorevina kojima je pripadala, pokrajina višenacionalnog sastava, čiji su se narodi digli na ustanak 1941. godine i u četvorogodišnjoj borbi protiv okupatora i narodnih izdajnika dali svoj doprinos borbi svih naroda Jugoslavije. Od pripadnika svih nacionalnosti sa teritorije Vojvodine formirano je u toku rata 13 (trinaest) vojvođanskih brigada, a u vreme oslobođenja Bačke još dve — jedna od pripadnika slovačke, a druga od pripadnika mađarske nacionalnosti.

Glavni štab NOV i PO Vojvodine preduzeo je odmah mere za popunu ljudstvom, naoružanjem i ostalim materijalnim sredstvima jedinica 16. i 36. divizije i za formiranje još jedne vojvođanske divizije, treće po redu. Pokrajinski komitet KPJ i Izvršni NOO Vojvodine takođe su preduzeli opsežne organizacione i političke mere za učvršćenje vlasti narodnooslobodilačkih odreda i za mobilizaciju svih ljudskih i materijalnih snaga za dalju borbu, konačnu pobjedu i oslobođenje još preostalog dela naše zemlje.

Glavni narodnooslobodilački odbor Vojvodine i Glavni štab NOV i PO Vojvodine¹ izdali su 24. oktobra proglas u kome pozivaju sve pripadnike naroda i narodnosti koji žive u Vojvodini da se svrstaju pod zastavu narodnooslobodilačke borbe, stupe u redove NOV-a i pomognu da se fašistički okupatori gone do Beča, Pešte i Berlina.

Vojvodani su od prvog dana svoga oslobođenja prionuli na posao da bi otklonili posledice četverogodišnje okupacije. Oni su takođe svesrdno prihvatili pripadnike naše i sovjetske vojske koja je bila prisutna u skoro svim mestima, naročito u Bačkoj. U Novom Sadu, Sombornu, Zrenjaninu i drugim mestima vrilo je kao u košnici. Dok

¹ Zbornik dokumenata i podataka o oslobodilačkom ratu naroda Jugoslavije, tom I knjiga 8, dokument broj 208. U daljem tekstu: Zbornik, t. I, knj. 8, dok. br. 208.

su jedinice NOV vršile pokrete i obuku, dotle su se u regrutne centre javljale na hiljade dobrovoljaca. Popunjavale su se jedinice brojčano smanjene u prethodnim borbama, a stvoreni su i uslovi za formiranje novih jedinica. Zbog neposredno predstojećih operacija vremena nije bilo mnogo; svi poslovi, naročito oko popune, reorganizacije i formiranja novih jedinica, morali su biti obavljeni brzo.